

Verslag 94^e zitting van de synode in de Open Hof te Culemborg, 23 november 2019.

1. Opening

Hr. Groenewegen (voorzitter Presidium) verwelkomt allen en opent de zitting met een lezing uit Mattheus 5, 13-16, "Gij zijt het zout der aarde", "Gij zijt het licht der wereld".

Voorzitter Groenewegen: Synode betekent samen op weg gaan, vanuit inclusiviteit, met empathie en een luisterende houding. Vandaag zijn we op een andere locatie dan we gewend zijn. Daarom vragen we graag uw feedback over hoe u deze locatie ervaart.

Een hartelijk welkom voor onze gasten: Pfarrer Reinders van de Alt-Katholische Kirche Deutschland en pastoor Joop Alberts namens de Anglicaanse kerk van Nederland. Er zijn afmeldingen van de Protestantse Kerk van Nederland en van het Leger des Heils.

Vervolgens opent de Bisschop van Haarlem de synode met een gebed uit Psalm 46.

Toelichting op de agenda

Het in de toegezonden stukken vermelde agendapunt "online professionalisering OKKN" vervalt. Helaas zijn er geen kandidaten gevonden voor beide vacatures in het Presidium, ondanks dat het werk in het Presidium leuk is en dankbaar om te doen.

Voor de koffiepauze is er een bijdrage van Pauline Versteegh, CEO van Stichting "Het kan wel".

Na de pauze volgt het financiële blok met de begroting en de jaarrekening.

Er is dit jaar geen adventsboekje maar een boekje met gebeden voor alledag, samengesteld door de beide bisschoppen. Dit boekje is alleen op de dag van de synode verkrijgbaar tegen de kostprijs van €6.-

Tenslotte nodigt de voorzitter uit tot een gezamenlijke dialoog in verantwoordelijkheid. Stel vragen en luister naar elkaar.

Mw. Janssen (Amersfoort): het valt mij op dat vandaag het CB centraal is gepositioneerd.

De opstelling zou eerder zo moeten zijn dat het Presidium van de Synode centraal zit.

2. Benoeming Notulencommissie

Mw. Janssen (Amersfoort) namens bisdom Utrecht, Pastoor Mw. Peijnenburg namens de geestelijkheid en mw. de Winter (Krommenie) namens het bisdom Haarlem.

3. Verslag Collegiaal Bestuur

Dit agendapunt wordt ingeleid door bisschop Vercammen.

In de periode tussen de synode 2018 en de synode 2019 is er veel aandacht geweest voor het misbruikdossier en het Plan van Aanpak. Dit heeft veel energie gekost. Bij het Plan van Aanpak is achterstand opgelopen. Bisschop Vercammen spreekt zijn waardering uit voor het werk van de monitorgroep.

In het kader van professionalisering hebben de pastores meegedaan aan een assessment. Dank ook daarvoor.

Op gehouden heidagen is de bestuursproblematiek onderwerp geweest.

Deze dagen werden begeleid door het GITP.

De Commissie Herijking Bestuur & Organisatie heeft vanwege de complexiteit van de materie en in verband met de opvolging van bisschop Vercammen geen definitief voorstel ontwikkeld.

Er is een aanvang gemaakt met visie op en berekening van de formatie. Hierover is contact geweest met de betreffende parochies.

Het CB had de hoop om op deze synode een nieuwe versie van de website te kunnen presenteren en voorstellen voor een communicatiebeleid te doen.

Helaas bleek er geen match te zijn tussen de nieuw aangestelde communicatiemanager en het CB. De communicatiemanager heeft de organisatie inmiddels verlaten.

Er wordt wel verder gewerkt aan de nieuwe/andere website van de OKKN en Alticollense. PR en communicatie vragen om tijd en aandacht en kosten meer werk.

Dit is voor bisschop Vercammen de laatste synode als Aartsbisschop van Utrecht.

Hij heeft de synode in verschillende functies meegemaakt en deze synode is zijn 42^e.

De synode is zoals het leven van de kerk zelf. Hij betuigt de synode dank voor 20 jaar intense samenwerking.

Hij is blij om het gebedenboekje nog eens onder de aandacht te kunnen brengen.

De synode heeft geen vragen bij het verslag, de bijlagen en de toelichting op het verslag.

Hr. Stam (Schiedam) geeft een toelichting op de werkzaamheden van de monitorgroep. De monitorgroep bestaat uit Hr. Stam, pastoor van den Berg en Hr. Groen (IJmuiden).

Mw. Gerny (Amsterdam): Een legio aan adviezen. Maar wat moet er veranderen om het beter te laten gaan?

Hr. Stam: Per actiepunt zijn adviezen geformuleerd in SharePoint. Dit heeft geleid tot een actielijst met in totaal 98 inhoudelijke adviezen. Deze actielijst zou iedere maand moeten worden bijgewerkt. Daardoor is het een weinig specifieke rapportage. Wel is er daardoor een mogelijkheid om vragen te stellen.

Hr. Wilts (Alkmaar): Waar vindt nog consultatie plaats met ervaringsdeskundigen?

Hr. Stam (Schiedam): De monitorgroep heeft de Commissie Plan van Aanpak seksueel misbruik geadviseerd om een klankbordgroep in te stellen en prioriteit te geven aan de consultatie van ervaringsdeskundigen.

De voorzitter dankt de monitorgroep en bisschop Vercammen voor 42 synodes.

Het verslag van het CB wordt aangenomen met 2 blanco stemmen.

[Motie kerkboeken \(Hr. Ras, Haarlem\)](#)

Motie met betrekking tot nieuw kerkboek/gezangboek

Voorzitter,

Constaterende dat

-De liturgie die wij vieren centraal staat in onze kerkgemeenschap:

Waar je ook komt, in elke Oud Katholieke kerk kun je de liturgie direct herkennen en meevieren.

- De laatste jaren er een tekort is ontstaan:

Het laatste jaar zie ik steeds vaker op de Facebookpagina van de landelijke kerk dat er gevraagd wordt om een kerkboek over te nemen. Dit gebeurt door nieuwe (gast) leden die zich zo meer eigen willen maken met de liturgie, maar ook onlangs bij de lectoren cursus bleek dat een aantal aspirant lectoren

nog geen kerkboek hebben van zichzelf en deze wel zouden willen. Dit om bijvoorbeeld tot een betere voorbereiding van het gezamenlijke middaggebed te kunnen komen.

Ook in enkele parochies waar ik ben geweest is de nood hoog. Als er meer dan het gebruikelijke aantal kerkgangers in de bank zit (en soms zelfs structureel) zijn er onvoldoende kerkboeken. Ook zijn boeken die er liggen soms aan vervanging toe.

Wil ik in overweging meegeven:

- Hoewel we maar een kleine kerkgemeenschap zijn, wij wel wat te bieden hebben aan mensen die een kerk zoeken. Het begrijpelijk maken van de liturgie begint met het zelf mee kunnen vieren.

- Wij op de toekomst voorbereid moeten zijn, en daarom voldoende in huis moeten hebben voor nieuwe (gast)leden of mensen die interesse tonen in onze kerk.

- De liturgische commissie gebeden aan het herschrijven is om naast de bestaande te gebruiken. Dit zou een mooi moment zijn om tot vernieuwing over te gaan.

- Er zijn tevens nieuwe missen en nieuwe gezangen zijn uitgegeven, die niet vermeld staan in de huidige boeken.

Daarom wil ik het Collegiaal Bestuur verzoeken

- de mogelijkheid te bekijken tot het maken van een nieuw kerkboek. Om een en ander toegankelijker te maken wil ik vragen mee te nemen in deze overweging het gebedenboek en het gezangenboek samen te voegen tot een duidelijkere uitgave, waardoor bezoekers makkelijker de liturgie kunnen volgen.

- Indien het maken van een nieuw kerkboek niet mogelijk zou zijn, de oude uitgave laten herdrukken zodat de tekorten er niet meer zijn.

En gaat over tot de orde van de dag.

Hr. Ras (Haarlem) licht de motie toe.

Pastoor Cortvriendt (voorzitter Bisschoppelijke Commissie voor de Liturgie): De kosten van herdruk zijn zeer aanzienlijk en eigenlijk niet haalbaar. Wel is er een pdf-versie voor pastores maar deze is niet geschikt om te drukken. Bovendien is de commissie bezig met herzieningen om het liturgisch aanbod te vernieuwen.

Pastoor Ouwens: Er is verschil tussen beleid en praktische uitvoering. De inhoud van het nieuwe kerkboek zal anders zijn dan in de jaren 90. Alleen al qua taalgebruik. Waar is de komende 20 jaar behoefte aan? Liturgie verdient een diepgaande beleidskeuze. Ik geef in overweging de motie te verwerpen en het CB uit te nodigen hierover na te denken en een beleid te maken.

Hr. Wilts (Alkmaar): Herdrukken betekent dus kosten maken. En wie heeft er budgetrecht? De synode of de Thesaurier-Generaal

Hr. Toorman (Thesaurier-Generaal): Waar zeggen we ja op. Ik heb geen idee van het bedrag. Beleid en financiering is een verantwoordelijkheid van de synode.

Mw. Zomervrucht (Presidium): De begrotingscommissie adviseert over beleid, het CB maakt de begroting en de synode heeft instemmingsrecht op de begroting.

Pastoor Eilander: Ik pleit voor opnieuw drukken. De pdf-versie is geen alternatief.

Hr. Coenraats (Rotterdam): In Rotterdam hebben we het opgelost door de liturgie af te drukken. De verantwoordelijkheid moeten we bij de commissie laten.

Bisschop Schoon: Ook in Amsterdam wordt gewerkt met een apart briefje met daarin de liturgie en de verwijzing naar de gezangen.

Hr. Ras (Haarlem): Dat neemt het probleem niet weg.

Mw. Platzer (Eindhoven): Ik herken mij in de opmerking van pastoor Ouwens om het taalgebruik te verbeteren. De motie spreekt niet over beleid!

Mw. Zomervrucht (Groningen): In Groningen hebben we een vereenvoudigde versie gemaakt van het rode boekje. Dit bestand is digitaal beschikbaar. Kunnen we dit bestand delen?

Hr. Ras (Haarlem): Wanneer deze bestanden beschikbaar kunnen worden gesteld, trek ik mijn motie in en wachten we op nieuw beleid.

Bisschop Schoon: Sluit dit kort met de liturgische commissie alvorens deze teksten breed te verspreiden.

Pastoor Ouwens: Neem de uitspraak van de bisschop ter harte want je hebt het wel over inhoud en processen. We moeten wildgroei voorkomen. Noodvoorzieningen en initiatieven graag maar in samenspraak met de bisschoppelijke commissie.

Mw. Kok (Rotterdam): Laten we mild zijn voor elkaar in onze gesprekken. Er is niet op eigen houtje te werk gegaan maar de bestanden zijn samengesteld door deze over te typen uit het kerkboek

Hr. Groenewegen(presidium): Is coördinatie van de beschikbaarheid van het kerkboek iets wat bij de taakopvatting van de liturgische commissie past?

Pastoor Cortvriendt: Dit past in onze taakopvatting. De liturgische commissie wil graag op de hoogte blijven van alle soorten die de ronde doen. Er zijn nog heel veel rode ringbandjes in omloop en daarnaast zijn er nog 700 Gezangboeken.

Pastoor Ouwens: Deze discussie daalt af in praktische oplossingen. De liturgie is meer waard dan het niveau waarop we die nu bediscussiëren.

Pastoor Ploeger (lid van de Bisschoppelijke Commissie voor de Liturgie): We hebben het over 2 verschillende dingen: 1. Herdruk van het bestaande kerkboek voor de komende 20 jaar 2. Herziening van het kerkboek (beleid). Het dilemma van de liturgische werkgroep is dat door herdruk de suggestie kan worden gewekt dat we 20 jaar willen wachten met herziening. Wel werken aan alternatieven.

Bisschop Schoon: Ik onderschrijf het verhaal van pastoor Ploeger. 20/30 jaar vooruit kijken is een verre horizon.

Hr. Groenewegen (Presidium): Dan vervalt de motie en wordt het probleem overgedragen aan de liturgische commissie. Wat doen we dan met het beleid?

De motie wordt als volgt geherformuleerd:

De synode verzoekt het CB in samenspraak met de Bisschoppelijke Commissie voor de Liturgie om beleid te ontwikkelen tot een eventuele herdruk van het kerkboek en het gezangboek En op korte termijn een bescheiden budget beschikbaar te stellen voor noodvoorzieningen voor die parochies waar een tekort aan kerkboeken bestaat.

De motie wordt in 2 delen in stemming gebracht. Deel 1 wordt aangenomen, deel 2 wordt afgewezen.

Het verslag van het Collegiaal Bestuur wordt inclusief 2 blanco stemmen aangenomen.

4. Online Professionalisering OKKN

Dit punt van de agenda is vervallen.

5. Verkiezingen

Hr. Groenewegen (Presidium): Dat er voor geen van de vacatures kandidaten gevonden konden worden baart zorgen.

Pastoor Frede: Het aantal geestelijken in het Presidium moet niet al te groot worden gezien het beleid van de kerk. We hebben goede ideeën maar wachten altijd op engelen om die uit te voeren.

Mw. Zomervrucht (Presidium): Het is teleurstellend dat de synode zichzelf niet serieus lijkt te nemen door geen kandidaten te stellen. Al waren er maar een aantal mensen bereid om het voor 1 jaar te proberen.

Deze oproep leidt tot drie kandidaten, allemaal voor 1 jaar:

Hr. F. Wagenaar (Den Haag), Hr. G. Wilts (Alkmaar) en Hr. W. Horstman (CFM). Allen worden door middel van handopsteking verkozen in de functie van vice-voorzitter (met onderlinge taakverdeling).

Hr. Coenraats (Rotterdam): De nodige info hierover aan parochies heeft ontbroken. En pleit voor een betere communicatie.

Pastoor Peijnenburg: Mensen zoeken en krijgen voor functies is altijd een probleem, ook in parochies. Er moet actief genetwerkt worden om kandidaten voor vacatures te vinden.

Gebed voor de Schepping (Duurzaamheid).

Een gebed in de vorm van een YouTube filmpje van Pauline Versteegh, CEO van Stichting “Het kan wel”, een beweging die staat voor een integraal plan om ecosystemen te regenereren en de transitie van samenleving en economie mogelijk te maken en te versnellen.

Koffiepauze.

6. Financieel Verslag 2018

Hr. Toorman (Thesaurier-Generaal) geeft een toelichting op de jaarrekening.

- De exploitatie is zoals begroot;
- De kosten voor de uitvoering van het Plan van aanpak seksueel misbruik zijn niet begroot;
- We hebben last van de beursdip van eind 2018;
- De verdeling van de inkomsten wordt uitgelegd;
- De balans vertoont geen vreemde bewegingen;
- Er is een reservering gedaan voor Wilhelminalaan 3-5 (Alticollense);
- De toegezegde bijdrage van de fondsen is in zijn geheel opgevraagd;
- Herinnert de parochies aan de ANBI-verplichtingen. Zorg daar echt voor. Anders krijgt u problemen met de Belastingdienst;

- Geldwerving is binnen de kerk een ondergeschoven kindje. Er blijven mensen nodig;
- De CFM verricht veel goed werk (ook Ineke Schenk doet nog wat maar wil dit graag overdragen);
- Namens de CFM wordt een poster van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed over brandveiligheid verspreid;
- De jaarrekeningen komen steeds beter op tijd beschikbaar.

Naar aanleiding van het financieel verslag:

Hr. Roebroek (Utrecht): Complimenten aan de Thesaurier-Generaal. Die deze weer doorspeelt aan het Bisschoppelijk Bureau. Is er ook nagedacht om over te stappen naar een "groenere" bank?

Hr. Toorman (TG): wij zitten bij een groenfonds van de ABN-AMRO.

Hr. Roebroek (Utrecht): zijn de kosten van de accountant niet erg hoog?

Hr. Toorman: de stijging van de accountantskosten baart het CB ook zorgen. We zijn aan het kijken of we daar iets aan kunnen doen.

Hr. Coenraats (Rotterdam): Er kan voor ANBI-instellingen een vaste prijs vooraf worden afgesproken voor de accountantscontrole.

Mw. Roobol (Bisschoppelijk Bureau): Een vaste prijsafpraak hebben wij ook. Maar voor een kerk ligt het wel iets ingewikkelder.

Hr. Brons (Amersfoort): op de vorige synode is er een motie voor een financieel meerjarenplan aangenomen. Ik ben blij met de stappen die al genomen zijn. Hoe is nu de stand?

Hr. Toorman (TG): Het kost wel tijd en laten we die tijd ook nemen. Ik kom er nog op terug.

Het financieel verslag wordt met algemene stemmen aangenomen.

7. Begroting 2020

Terugblik:

Hr. Toorman (TG) geeft een overzicht op het lopend jaar 2019:

De vernieuwing van Alticollense is afgerond.

De subsidieregelingen van het Rijk veranderen continu en dat is lastig.

Het CFM-handboek is klaar.

De CFM heeft nog vacatures: financieel adviseur/controleur, bouwkundig adviseur, adviseurs geldwerving en een voorzitter.

De werkomgeving gaat over van Viadesk naar SharePoint (bespaart geld).

Coaching door het GITP is bijna afgerond.

De afwikkeling van het misbruikdossier is een behoorlijke post.

Het onderhoud van gebouwen (Haarlem en Enkhuizen) is een grote post.

Er is veel onduidelijkheid over procedures en verantwoordelijkheden onder kerkbesturen. Er wordt aan gewerkt.

Er wordt een tweede boekhoudpakket aangeschaft naast Hagru.

Vooruitblik:

De ambities zijn: de pastorale zorg en het ledental op peil houden. Met name de pastorale zorg is een grote kostenpost. De huidige wijze van financiering is nu nog stabiel. En die stabiel houden is ook onze ambitie.

Naar aanleiding van deze ambities worden de volgende vragen gesteld:

Hr. Roebroek (Utrecht): Waarom zijn de kosten per FTE voor de pastoorsformatie omhoog gegaan?
Hr. Toorman (TG): Vanwege de inflatiecorrectie.

Mw. Kok (Rotterdam): Is het mogelijk meer inzicht te krijgen in de berekening van de pastoorsformatie.? Dan kunnen we dit meenemen in onze eigen begroting.

Hr. Toorman (TG): Ik zeg dit toe.

Toelichting TG op de begroting 2020:

We hebben -dankzij de fondsen- een sluitende begroting.

Er zit geen post onvoorzien in. Extra kosten buiten de exploitatie om, worden per keer bekeken.

Er zullen kosten zijn rond de verkiezing van een nieuwe Aartsbisschop.

In maart 2020 wordt er door het CFM weer een kerkmeesterdag georganiseerd.

Vragen naar aanleiding van de begroting:

Pastoor Peijnenburg: Graag nadere toelichting op de financiering van het Plan van aanpak seksueel misbruik. Waarom heeft er een wijziging plaatsgevonden op de visie over de bijdrage van de fondsen aan het Plan van aanpak? Waarom wordt er alleen een beroep op de fondsen gedaan als daar draagvlak voor is? Waarom wordt de uitvoering van het Plan van aanpak niet gefinancierd uit de reguliere begroting?

Hr. Toorman (TG): Het is een keuze die zich voordoet op het moment zelf. De keuze om direct vermogen van de fondsen aan te spreken is gemaakt voor eenmalige acties (schadeloosstelling). Structurele acties zullen in de begroting worden opgenomen.

Pastoor Peijnenburg: Het betreft dan vooral trainingskosten en is het dus iets structureels.

Hr. Toorman (TG): Voor trainingskosten zit een bedrag in de begroting. We moeten nadenken hoe dit in de toekomst moet. Als de fondsen hier niet voor willen betalen dan moet het uit eigen vermogen. Ik verwacht dit niet.

Pastoor Frede: Ik vraag om de honorering van de pastores in de pas te laten lopen met die van de PKN. Roeping is mooi, maar de rekeningen moeten ook betaald worden.

Hr. Toorman (TG): De afstand tot de PKN wordt jaarlijks berekend. Deze is inderdaad groot, maar niet direct te dichten. Deze discussie wordt binnen het CB gevoerd.

Pastoor Frede: Het gaat mij er om duidelijk te krijgen wanneer kun je leven van een pastoorsinkomen. Een kleine formatieplaats is niet leefbaar.

Hr. Toorman (TG): Dat begrijp ik. En bewustwording is er.

Hr. Groen (IJmuiden): Hoe zit het met de ondersteuning van parochies die het water aan de lippen staan?

Hr. Toorman (TG): Wij schelden geen bedragen kwijt maar subsidiëren dan de betreffende parochie.

De begroting 2020 wordt aangenomen.

Mw. L. Visser (Egmond) meldt zich aan voor de begrotingscommissie. Zij wordt gekozen met 108 stemmen voor en 8 ongeldig.

Eucharistie

Lunch

Na de lunch wordt allereerst het woord gegeven aan Pfarrer Reijnders. Hij brengt de groeten over van

bisschop Ring en de Duitse Oud Katholieke Kerk. Het gebruikelijke jaarboek ligt klaar. De kerk functioneert als discussieruimte voor politieke en sociaal-politieke vragen, dat is spannend. Hij wenst de synode sterkte met de discussie over Herijking Bestuur & Organisatie.

8. Wijzing Statuut OKKN

Religieuze gemeenschappen:

1^e reactieronde:

Hr. Wilts (Alkmaar): de formulering van de opname van religieuze gemeenschappen en hun rechten en plichten is juridisch gezien vaag. En ik mis het advies van de Commissie voor het Kerkrecht.

Pastoor Peijnenburg: De relatie tussen pastoor en parochie is duidelijk, de relatie tussen pastoor en religieuze gemeenschap is dat niet. Hoe zit het met toestemming voor pastorale handelingen?

Hr. Stam (Schiedam): Hoe gaan we om met misstanden in religieuze gemeenschappen?

Pastoor Kolkman: Het geklungel met het statuut doet afbreuk aan onze vreugde dat de Gemeenschap van de Goede Herder bij ons komt.

Mw. L. Visser (Egmond): Wel of geen zorgplicht leveren, dit staat niet duidelijk omschreven in artikel 159 lid b in het voorliggende statuut. Zou je zorgplicht niet expliciet moeten uitsluiten?

Hr. Roebroek (Utrecht): Ook over de aansprakelijkheid voor handelingen staat niets in artikel 159 lid b genoemd.

Hr. Ras (Haarlem): Hoe gaan we ons wapenen tegen seksueel misbruik vanuit religieuze gemeenschappen?

Bisschop Verdammen: Religieuze gemeenschappen hebben een eigen charisma. De Gemeenschap van de Goede Herder maakt ook werk van het samengaan met de Statie Zeeland. Ik doe een oproep aan alle parochies om hen uit te nodigen. De Commissie Kerkrecht is de mening toegedaan dat zij wel lid kunnen zijn van een parochie. Als we het eigen charisma van religieuze gemeenschappen willen erkennen moeten we dit een aparte status geven en niet isoleren van parochies. Alles wat betreft religieuze gemeenschappen is in hun eigen constitutie geregeld. Daar wordt door de bisschop of gedelegeerde van de bisschop op toegezien. De bisschop is verantwoordelijk voor al het pastoraat. Daar is dus ook het risico op seksueel misbruik vanuit religieuze gemeenschappen in afgevangen. Met De Goede Herder is concreet afgesproken dat zij uitvaartbegeleiding mogen doen. Geen Eucharistie, geen sacramenten, geen ziekenzalving. De kerk heeft geen enkele zorgplicht, voor niemand, je hoeft dus ook niet expliciet zorgplicht uit te sluiten voor religieuze gemeenschappen. Het is enkel genoemd om geen misverstanden te verkrijgen.

Leeftijdsgrenzen

Hr. Roebroek (Utrecht): Waarom een voorstel om de leeftijdsgrens te verhogen van 70 naar 72 jaar? Is het niet realistischer om dit naar 75 jaar te verhogen om zo een ruimere inzet van vrijwilligers mogelijk te maken?

Bisschop Schoon: Het voorstel is ingegeven door de verhoging van de AOW-leeftijd naar 67 jaar + 5 jaar. Er is een leeftijdsgrens gesteld om te voorkomen dat de ouderen blijven zitten en er geen ruimte ontstaat voor verjonging.

2^e reactieronde:

Pastoor Peijnenburg: Ik ben blij met de komst van De Goede Herder. Maar ik ben verbaasd dat er pastorale taken mogelijk zijn voor mensen die geen Oud-Katholieke opleiding hebben genoten.
Bisschop Vercammen: dat moet uitgewerkt gaan worden in een werkgroep.

Hr. Schoonderbeek (Presidium): Hoe worden ze vertegenwoordigd binnen de synodale structuur?
Bisschop Vercammen: dat kan in eenzelfde werkgroep worden meegenomen.

Mw. Kok (Rotterdam): Kan er niet beter gewerkt worden met een beperking in ambtstermijnen in plaats van met een leeftijdsgrens? Bovendien kan iemand altijd tussentijds aftreden als er binnen een termijn een leeftijdsgrens wordt overschreden.

Bisschop Schoon: Door met een leeftijdsgrens te werken ontstaat er geen kennisderving in kerkbesturen. En er kan altijd dispensatie worden verleend maar dat moet uitzondering zijn en geen regel.

Hr. Stam (Schiedam): Hoe bewaakt de kerk de VOG etc. van religieuze gemeenschappen?

Bisschop Vercammen: dit moet worden meegenomen door de hiervoor genoemde werkgroep.

Mw. van der Linden (Statie Zeeland): De Goede Herder doet uitvaarten, maar dat zijn geen uitvaarten zoals in de Oud-Katholieke kerk, het zijn uitvaarten zoals ook door uitvaartverzorgers worden gedaan. Laat De Goede Herder niet in de kou staan.

Bisschop Vercammen: Het is juist uit zorg voor deze gemeenschap.

Pastoor Ouwens: Ik ben het met dhr. Roebroek eens dat e.e.a. beter moet worden omschreven. Het probleem ligt bij artikel 159 lid b: "handelingen" en "zorgplicht".

Bisschop Schoon: De Commissie Kerkrecht heeft gedefinieerd wat "handelingen" en "zorgplicht" omvatten. Daar zijn we aan gehouden.

3^e reactieronde:

Dick Brons: Kan er een kerkjurist deelnemen in het werkgroepje voor de verdere uitwerking van de statuten?

Bisschop Vercammen: dit is een goede suggestie.

Mw. Platzer (Eindhoven): Een leeftijdsgrens opnemen in het statuut is niet zinvol. Dit past eerder in het Huishoudelijk Reglement.

Hr. Coenraats (Rotterdam) Het stellen van een leeftijdsgrens lost het probleem niet op. Er moet een probleemgerichte aanpak komen.

Antwoord CB: Daar is dispensatie juist voor.

Hr. Roebroek (Utrecht): Ik had graag iemand van het kerkrecht lijfelijk bij de synode gehad om "handelingen" en "zorgplicht" toe te lichten.

Bisschop Vercammen: Er is door mij bij de voorzitter van de commissie advies ingewonnen over de interpretatie van artikel 159 b. Daarom is verwoording weggelaten.

Bisschop Schoon: We moeten voorzichtig zijn met schrappen. We hebben de zorgen vernomen en laten

we afspreken dat we daar nog navraag naar doen bij de Commissie Kerkrecht

De statutswijzigingen worden in stemming gebracht:

1: 1 tegen, 4 blanco, dus aangenomen

2: 2 blanco, dus aangenomen

3: 5 tegen, 4 blanco, dus aangenomen

4: 5 blanco, dus aangenomen

5: 4 blanco, dus aangenomen

9. Gesprek over nota Herijking Bestuur & Organisatie OKKN

Hr. Groenewegen (Presidium) leidt de discussie in en schetst de ontstaansgeschiedenis van de Commissie Herijking Bestuur & Organisatie. Deze ligt besloten in het beleidsplan “In samenspraak” van 2014, de nota Bloeiende kerk – vitale parochies en het Beleidsplan 2015-2020. Met de vraag: hoe moet de kerk worden georganiseerd. De commissie wil haar advies breed delen en de uitkomsten op de synode bespreken. Deze wens is door het Collegiaal Bestuur overgenomen.

Hr. Blaauw (CB): ik ben zowel commissielid als lid van het CB, maar geef nu toelichting vanuit de rol van het CB. Er is veel vergaderd en er zijn meerdere heidagen aan de nota gewijd. Als CB hadden we daarna een besluit kunnen nemen. We willen de visie van het CB niet opdringen aan de synode en willen ook de nieuwe aartsbisschop van Utrecht niet voor de voeten lopen. Laten we elkaar de ruimte geven om hier in alle openheid samen iets van te vinden. De input van de synode wordt besproken in het CB en komt terug op de synode van 2020.

Algemene reacties:

Pastoor van Straaten: Hoe zit het met verhouding tussen synodaal en episcopaal want volgens de aanbevelingen zou de macht van synode kunnen worden vergroot en de macht van het episcopaat kunnen worden verkleind. Wat blijft er dan over van het charisma van de bisschop? De nota is alleen bestuurlijk aangevloegen, de onderstroom had in de discussie ook meegenomen moeten worden.

Mw. Janssen (Amersfoort): Ik heb grote aarzelingen of het nu in groepen bespreken van 5 stellingen aan de hand van de voorstellen ons dichter bij een verbetering brengt. Ik zou toch graag toch eerst een visie van het CB willen horen over de positie van de synode. Het synodaal proces wordt als drassig en stroperig gezien en dat is niet terecht.

Mw. Platzer (Eindhoven): ik mis een gedegen probleemanalyse en een gedegen advies. Ik zie alleen een serie aanbevelingen. Misschien is het een goed idee om een klankbordgroep in te stellen.

Hr. Stam (Schiedam): De Eucharistie als uitgangspunt biedt voldoende theologisch fundament. Maar we moeten nu een spade dieper. De herderlijke en bestuurlijke kant moeten niet uit elkaar worden gehaald.

Pastoor Frede: Moeten we nu naar een 19^e eeuws model gaan kijken? Zoals bij de organisatie in Duitsland en Zwitserland? Dat is dus niet zo'n goed uitgangspunt want ook daar zijn problemen.

Hr. Wilts (Alkmaar): Waarom staat dit stuk eigenlijk op de synodeagenda? Wat is de status van dit document? Wat is de vraag aan de synode? Er staan goede aanbevelingen in maar ook zaken om van te schrikken. Wat zijn we nu aan het oplossen?

Mw. Zomervrucht (Presidium): Allemaal goed en wel deze bespreking in de synode. Hoe ziet het CB dat dit gesprek hier met de landelijke kerk wordt gedeeld? Als we het voorstel van het CB voor de discussie volgen, dan bespreken we maar een deel van het rapport.

Hr. Stam (Schiedam): Het rapport zegt niets over het besturen van de parochies, het is een bovenlijf(top) zonder benen(down).

Reactie Cie. B&O/ Pastoor Münch: Ik heb er nu spijt van dat het rapport alleen als samenvatting is gedistribueerd. Het volledige rapport heeft deze basis wel degelijk gelegd. We kennen de synode zoals deze nu bij elkaar zit. In de toekomst redden we het niet meer als autonome groepen. We zullen meer constructief met elkaar in gesprek moeten gaan samen met de bisschoppen. Kernwoord moet zijn gemeenschappelijk.

Reactie Hr. Blaauw (CB): Het rapport staat op de agenda van de synode omdat de synode de vertegenwoordiging is van de brede kerk = de landelijke kerk. Een visie aangeven is de synode voor een voldongen feit stellen. Waar staan we nu synodaal of episcopaal? Daar moet inderdaad over gesproken worden. Het is ingewikkeld om gesignaleerde problemen van 4 jaar geleden te koppelen. Die problemen kunnen zijn veranderd. Een klankbordgroep is een goed idee. Het was een serieus dilemma voor het CB: eerst de synode bevragen en dan een visie formuleren of andersom. De commissie was zeer gemêleerd en kende meerdere insteken. Het rapport moest wel leesbaar blijven. Vandaar het voorstel om in alle vaagheid toch samen het gesprek aan te gaan. Een alternatief is er niet.

Bisschop van Haarlem:

Ik beluister in alle uitingen de zorg of we zo wel de goede kant op gaan.

Groepsgesprekken

Hr. Wilts (Alkmaar): De vaagheid groeit. Ik wil geen discussiegroepen. Ik wil het geheel kunnen overzien. De aanbevelingen gaan wel erg diep en raken het fundament van de kerk. 5 stellingen geplukt uit de reeks van aanbevelingen. Dus nu niet over stellingen praten. Je moet het gericht in onderdelen hakken. Wat kan en doet een parochie hiermee. Hierbij ook de vraag betrekken wat het betekent voor onze identiteit e.d.

Hr. Roebroek (Utrecht): Waarom heeft de synode zo'n koudwatervrees voor een wijziging van de structuur. We kunnen toch een extra synode in het voorjaar organiseren en dan beter voorbereid zijn.

Hr. Coenraats (Rotterdam): Ik zag best goede voorstellen, maar welk probleem lost dit nu eigenlijk op. De geestelijkheid heeft toch altijd voorkennis. Het is wel heel goed om goed te kijken in hoeverre oude structuren nu effectiever kunnen worden omgebogen.

Hr. Ras (Haarlem): Per punt zou een verschillende stemverhoudingen kunnen ontstaan.

Pastoor Kolkman: Zouden we het groepsgesprek kunnen schrappen en in plaats daarvan dan één ronde waarin we allemaal kunnen zeggen wat we belangrijk vinden in B&O?

Pastoor Ridder: Er ligt nu een rapport. Laten we toch ook inhoudelijk met elkaar gaan praten.

Hr. Stam (Schiedam): Stel dat we het rapport terzijde schuiven, wat gaat er dan mis of wat wordt niet verbeterd.

Mw. Platzer (Eindhoven): We moeten repareren hetgeen mis is in de synodestructuur. De bisschoppen zijn geen onderdeel van de synode.

Pastoor Ouwens: 40 jaar geleden legden de bisschoppen de nadruk volledig op hun godsgewijde kant en ontkenden daarmee de bestuurlijke aspecten. En nu praten we dus over dat spanningsveld en het zou nuttig zijn om onderwerpen op de juiste plaats in het toetsingsmodel van de 'ellips' te plaatsen. We willen tenslotte geen zuivere bestuurlijke organisatie.

Mw. Kok (Rotterdam): Laten we nu stemmen over hoe we vandaag verder gaan: discussiëren of niet.

Hr. Groenewegen (Presidium): Gelet op de discussie tot nu toe, heb ik twee voorstellen. Iedereen krijgt een paar minuten de tijd om op te schrijven wat essentieel is en dan één ronde om dat plenair te benoemen. De publieke tribune mag wel meeschrijven maar niet meespreken. De hartenkreten worden dan meegegeven aan het CB. Het is belangrijk dat er wordt gesproken over het delen van bestuursverantwoordelijkheden in een katholieke structuur.

Pastoor Eilander: Eigenlijk een slap aftreksel van een goede discussie, maar akkoord gezien de tijd.

Het onderstaande probeert een weerslag te zijn van alles wat te berde werd gebracht.

Meningen:

Hr. Messing (Leiden): presidium – CB – bisschoppen als 1 orgaan en goed praten over stemverhoudingen.

Hr. Groen/mw. Wijker (IJmuiden): 2 gelijkwaardige bisdommen (dus anders dan nu)
1 bedrijfsmatige eenheid

Taakomschrijvingen prima

Twijfels over afzettingsprocedure

Huidige structuur is prima maar wel werken aan cultuur (wij/zij is niet goed)

Wel als synode te weinig zeggenschap en meer betrokkenheid.

Hr. Buitelaar (Twente):

Hebben we nu een hele duidelijke visie? Zou wat meer bekend over zijn.

Hoe kan cie. B&O helpen bij visie en niet andersom.

We zijn een episcopale-synodale kerk en dat moeten we behouden. In de nota wordt de nadruk gelegd op een bedrijfsmodel.

Mw. de Winter (Krommenie): Het onderzoeken is juist heel goed om samen tot een nieuw idee te komen. Ben heel nieuwsgierig. Ik ga juist nu pas echt nadenken.

???: Heb het over taken en verantwoordelijkheid in nieuwe structuur en de rollen daarin.

De synode gaat over grote beleidslijnen en niet over kleinigheden als kerkboeken.

Zorg bij bespreking van plannen wat je wil bereiken met de bespreking; in welke fase zit je. Vermijd langdurige discussies over uitvoeringskwesties en processen.

De wereld van de verenigingen is veranderd; er zijn minder mensen te activeren. Het gaat er om te zorgen voor draagvlak en niet meer om controle. Denk dan ook aan sociale media.

Pastoor Ouwens:

De verhouding tussen CB, bisschoppen en synode is veranderd na het ontstaan van het CB. Zoek een antwoord op met ellipsmodel.

Hr. van der Laan (Gouda): Ik dacht dat we het over de structuur van de synode en advies- en instemmingsrecht moesten spreken. Maar nu is het veel breder.

Adviesrecht van de synode knelt; laten we daar dan over praten.

Als 1 orgaan: waar blijven de checks en balances

Hr. Camfermann(Schoonhoven):

Ik pleit voor een nauwere samenwerking tussen 3 bisschoppen, CB en synode en bijvoorbeeld 4 jaar bijeenkomen.

Pastoor Schoon: 1 orgaan is prima. Maar dan wel met asymmetrische verhoudingen en dat niet strikt op beleidsterreinen. Het afzetten van een bisschop hoeft niet, want je kunt als volk er voor kiezen om je bisschop gewoon niet te volgen.

Pastoor Eilander: Volgende keer met een concreet voorstel komen. Heldere structuur met 1 bisdom met nieuwe bisschop.

Pastoor Wallet: We zijn vandaag in het Ministerie van Oplossingen en het veel te volle huis. Les is dat je beter vrij aan de slag kunt gaan voordat de noodzaak je dwingt. Ons huis zou misschien kleiner kunnen. En of dat 1 of 2 bisdommen betekent is niet belangrijk. Want het gaat om de toerusting op het laagste niveau.

Hr. L. Wagenaar (Den Haag):

Ellipsstap vertalen. We mogen de episcopale kant niet vergeten. Wel rampen voorkomen

We hebben jaren gepraat over financiën. Laten we nu niet weer jaren praten over B&O- structuur.

Onze energie als kerk moet naar kerkelijke zaken.

Hr. F. Wagenaar (Den Haag): Het huidige synodale proces bevalt mij goed. Veel voorstellen gaan wel erg ver en benadrukken het synodale aspect van de kerk. Luisteren kan je moeilijk in structuren vastleggen.

Hr. Wilts (Alkmaar): Toetssteen: welke keuze we ook maken: het moet ten dienste staan van de mensen in het land.

Mw. van der Veer (Culemborg): Ik ben het eens met dhr. Wilts. De landelijke organisatie moet ten dienste staan van de mensen in het land. Dat gevoel heb ik nu niet. De bestuurlijke en organisatorische structuur is onbegrijpelijk voor de gemiddelde parochiaan en zelfs voor een synodaal niet makkelijk te doorgronden.

Pastoor Ridder: Ik ben positief over eucharistische visie. Realistisch dat er naar slagkracht en mogelijkheden gekeken wordt.

Mw. T. Visser (Egmond):

Ik pleit voor het behoud van 2 bisschoppen en 2 bisdommen met een duidelijker taakomschrijving.

Synode behoudt adviesfunctie maar met een iets breder gebied.

Meeste parochianen weten niet wat er op landelijk gebied speelt.

Mw. Kok: (Rotterdam): Het episcopaal karakter moet behouden blijven. Wees voorzichtig en blijf kritisch over het mengen van advisering en beoordeling. Ik pleit voor een betere verbinding tussen de landelijke kerk en de parochies.

Hr. Coenraats (Rotterdam): Ik pleit voor een slagvaardig bestuur met oog en oor voor de behoefte van parochianen.

Pastoor Gaasbeek: Ik ben blij met de voorstellen. Want al vanaf eerste synode ben ik verbaasd over de cultuur (en boosheid van publieke tribune). Ik roep op tot vaker samen komen met toerustende agendapunten. Geloofsgesprek enz.

Mw. Parmentier (Hilversum): Synodes zijn soms vreselijk.

Hr. Vos (Ronde Venen): Ga uit van het op te lossen probleem.

Mw. Gerny (Amsterdam): Ik pleit voor het in elkaar schuiven van CB en synode. En wat mij betreft in 1 bisdom.

Hr. Roebroek (Utrecht): Laten we niet blijven navelstaren maar vooruit kijken. En vooral samen.

Pastoor van Straaten: Ik pleit voor grotere zelfstandigheid van de bisdommen. En we zijn 1 kerk dus laten we wel in elkaar schuiven door vergaderingen. Ik hecht veel belang aan het charisma van de bisschop en dat moet zo blijven.

Mw. Platzer (Eindhoven): Ik pleit voor 1 organisatie. Visie gaat vooraf aan structuur en dus eerst een inhoudelijke visie op het bisschopsambt.

Hr. Brons (Amersfoort): Stel een klein werkgroepje samen: 3 uit synode en 3 CB en kijk naar de basis van onze kerk. Kom dan in het voorjaar met concrete stappen.

Pastoor Kolkman: Ik uit mijn waardering voor Cie. B&O. Het beeld van pastoor Ouwens over de ellips spreekt erg aan. Ga zorgvuldig om met belastingen van mensen. 1 synode als kerk lijkt me heel goed.

Hr. Meisters (Arnhem): Het rapport riep bij mij verzet op, want er wordt geen advies gegeven hoe een daadkrachtig bestuur gerealiseerd kan worden. Ik kan er niets mee. Daarom heb ik 3 aanbevelingen:
Aanbeveling 1: Begin helemaal op nieuw
Aanbeveling 2: Doe niets
Aanbeveling 3: Stel een nieuwe commissie met alleen de vraag hoe we een daadkrachtig bestuur kunnen bereiken.

Hr. Ras: Ga verder met input van 3 oktober en beleg 1 of meerdere avonden bij alle parochies. Bespreken in gemeentevergadering. Ik pleit wel voor 3 bisdommen zodat de bisschoppen vaker in de parochies aanwezig kunnen zijn. Ik mis de rol van de lectoren in het verhaal.

Pastoor Frede: Ik ben conservatief. Dus graag vasthouden aan 2 bisdommen. Angst voor over-democratisering. Verantwoordelijkheid breder laten dragen. Structuren moeten toekomstbestendig zijn. Rekening houden met beschikbaarheid en belastbaarheid.

Mw. Zomervrucht (Presidium): 1. Het meest belangrijke is dat de nota breed gedragen wordt. Mijns inziens zijn er wel pogingen gedaan om het landelijk bespreekbaar te maken, maar dat is nog niet erg gelukt. Bekendheid van de nota is klein en de nabijheid is ver. Zoek naar andere vormen dan tot nu toe gebruikt. 2. Spreek met elkaar over verhouding episcopaal-synodaal versus goede bestuursstructuur.

Pastoor Scheltinga:
Eucharistie als uitgangspunt. Brandpunten van de ellips aansprekend. Leg die 2 over elkaar heen.

Bisschop Schoon: hoort een enorme betrokkenheid en is daar blij mee.

Verkiezing nieuwe Aartsbisschop van Utrecht

Deken van der Velde geeft uitleg over de procedure voor de verkiezing van de nieuwe Aartsbisschop op 15 februari 2020.

Deken Smit: de datum van 15 februari was niet intern gecommuniceerd maar is al wel te lezen in het Nederlands Dagblad. Hoe kan dat?

Bisschop Schoon: Het klopt dat dit niet de juiste manier van communicatie is.

10. Uitreiking van Maartenspenning aan de heer mr. E.A. Maan

Pastoor/kanunnik Verheij leest de akte van toekenning van de Sint Maartenspenning voor.

Deken van der Velde spreekt de laudatio.

De Aartsbisschop van Utrecht reikt de penning uit met een toespraak.
Er zijn bloemen voor mevrouw Maan.

Mr. Maan spreekt een dankwoord uit.

11. Afronding

Er wordt afscheid genomen van twee scheidende leden van het Presidium:
secretaris de heer Schoonderbeek en vicevoorzitter mevrouw Zomervrucht.

De voorzitter spreekt dank de aanwezigen voor hun actieve bijdrage aan deze synode.

Bisschop Vercammen spreekt het slotgebed.

Culemborg, 23 november 2019.

w.g.